Nr 23

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av dels propositionen 1974:1 såvitt gäller anslag under finansdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1974/75 till presstödjande ändamål, dels propositionen 1974:74 angående ökade produktionsbidrag för dagstidningar jämte motioner.

Propositionerna

Statsverkspropositionen

I propositionen 1974:1 såvitt nu är i fråga (bilaga 9, s. 95–97 och 115–116) föreslår Kungl. Maj:t att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar, till *Produktionsbidrag för dagstidningar* ett förslagsanslag av 67 000 000 kr., till *Samdistributionsrabatt för dagstidningar* ett förslagsanslag av 24 000 000 kr. samt till *Pressens lånefond* ett investeringsanslag av 1 000 kr. Beträffande det sistnämnda anslaget anför departementschefen att möjlighet bör finnas för tidningarna att även under budgetåret 1974/75 erhålla lån ur pressens lånefond. Med hänvisning till den stora behållningen på anslaget förordar departementschefen att anslaget för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Propositionen 1974:74 angående ökade produktionsbidrag till dagstidningar

I propositionen 1974:74 föreslås en förstärkning av statens stöd till dagspressen genom att produktionsbidragen för s. k. andratidningar höjs.

I propositionen hemställs att riksdagen skall

1. godkänna de av departementschefen förordade ändringarna i grunden för produktionsbidrag för dagstidningar,

2. till Produktionsbidrag för dagstidningar för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln utöver i propositionen 1974:1 bilaga 9 s. 96 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 30 000 000 kr.

Departementschefen anför i propositionen att de produktionsbidrag till de s. k. andratidningarna, som infördes år 1971, varit verkningsfulla för att bevara nuvarande struktur inom dagspressen. Trots att stödet förstärkts kraftigt under 1972 har dock många andratidningar fortfarande stora ekonomiska svårigheter. Dessa förhållanden har förvärrats under den senaste tiden p. g. a. att kostnadsläget för tidningsbranschen på ett markant sätt försämrats. Mot denna bakgrund bör enligt departementschefen en omedelbar och betydande förstärkning ske av det nuvarande produktionsstödet.

Enligt förslaget i propositionen skall det till pappersförbrukningen knutna årliga produktionsbidraget ökas från 5 000 kr. till 7 500 kr. per

ton. Maximibidragen höjs från 8 milj. kr. till 13,5 milj. kr. för storstadstidning och från 2,5 milj. kr. till 3 750 000 kr. för annan tidning. Lägsta utgående bidrag räknas upp från 200 000 kr. till 300 000 kr., vilket också utgör bidrag för tidning som utkommer en gång i veckan. För tidningar som utkommer minst sex dagar i veckan föreslås att bidrag utgår med lägst 600 000 kr. Utgifterna för produktionsbidragen beräknas öka med 30 milj. kr. till ca 97 milj. kr. under nästa budgetår.

Den i propositionen föreslagna förstärkningen av stödet bör enligt departementschefen ses som en provisorisk åtgärd i avvaktan på ett slutligt förslag från 1972 års pressutredning.

Motionerna

I detta betänkande behandlas de under den allmänna motionstiden väckta motionerna 1974:139 av herr Ahlmark (fp), 1974:140 av herrar Ahlmark (fp) och Molin (fp), 1974:355 av herrar Schött (m) och Björck i Nässjö (m) samt 1974:921 av herr Carlström (fp) samt de med anledning av propositionen 1974:74 väckta motionerna 1974:1748 av herr Helén m. fl. (fp), 1974:1749 av herr Lidgard m. fl. (m) och 1974:1750 av fru Sundberg m. fl. (m). Motionerna tar upp olika frågor med anknytning till det statliga presstödet. Flertalet frågor var aktuella även under 1972 (KU 1972:29) och 1973 (KU 1973:11). Motionsyrkandena presenteras nedan under respektive rubrik.

Gällande regler

Produktionsbidrag för dagstidningar

Vid 1971 års riksdag beslöts ett statligt ekonomiskt stöd till dagspressen i form av produktionsbidrag för dagstidningar (prop. 1971:27, KU 1971:32, rskr 1971:180). Genom beslut vid 1972 års riksdag höjdes bidragsbeloppen och företogs vissa ändringar i grunderna för produktionsbidragen (prop. 1972:59, KU 1972:29, rskr 1972:203). Bestämmelser har meddelats i kungörelsen (1971:492, ändrad 1972:427) om statligt stöd till dagstidningar. Produktionsbidrag utgår i princip endast till andratidningar. Med andratidning avses sådan dagstidning som på sin utgivningsort har mindre upplaga än annan tidning. Bestämmelserna i 17 § stödkungörelsen möjliggör emellertid även för annan tidning än andratidning att få bidrag om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den har samma svårigheter som en andratidning. Efter en av riksdagen 1972 begärd ändring av stödkungörelsen kan därvid reducerade bidrag utgå till förstatidningen i de fall skillnaden i upplaga mellan första- och andratidningen är liten. Sådana bidrag har i ett par fall beviljats för 1972 och 1973. Som förutsättningar för att produktionsbidrag skall utgå gäller vidare bl. a. att tidningens totalupplaga i huvudsak är abonnerad, att den abonnerade upplagan uppgår till minst 2 000 exemplar och att annons-

andelen är mindre än 50 %.

För dagstidning som utkommer 2–7 dagar i veckan beräknas bidraget på grundval av pappersförbrukningen minskad med den del som går åt för annonsutrymme. Bidraget utgår med 5 000 kr. per ton, dock högst 8 milj. kr. för storstadstidning och 2,5 milj. kr. för annan tidning. För dagstidning som utkommer en gång i veckan utgår bidraget med ett fast belopp, nämligen 200 000 kr. Detta belopp utgör också minimibidrag för övriga bidragsberättigade dagstidningar.

Bidragen beräknas för kalenderår och utgick för år 1972 med sammanlagt 6,5 milj. kr. fördelat på 53 tidningar. För år 1973 hade t. o. m. december månad beviljats bidrag för 61 tidningar till ett sammanlagt belopp av ca 67 milj. kr.

Samdistributionsrabatt för dagstidningar

Enligt kungörelsen (1969:581, ändrad 1972:418) om samdistributionsrabatt för dagstidningar erhåller tidningarna rabatt för varje abonnerat exemplar som distribueras av postverket i särskild tidningsutdelningstur eller av distributionsföretag under förutsättning att minst två tidningsföretag deltar i samdistributionen. Tidningsföretagen måste avstå från egen distribution på alla de orter där det förekommer rabatterad samdistribution i vilken den egna tidningen kan medfölja. De i samdistributionen deltagande tidningarna betalar inom samma distributionsområde ett enhetligt pris per distribuerat exemplar. En viss möjlighet till differentierad prissättning finns dock om tidningarnas exemplarvikt är mycket olika.

Samdistributionsrabatten utgår med tre öre för varje rabattberättigat exemplar av tidning som samdistribueras.

F. n. deltar 152 tidningar i rabattberättigad samdistribution, medan 27 tidningar står utanför systemet. Av dessa senare är 16 endagstidningar, sju 2- eller 3-dagarstidningar och fyra 5-, 6- eller 7-dagarstidningar. Av de sistnämnda är tre eftermiddagstidningar med i princip enbart lösnummerförsåld upplaga.

Pressens lånefond

Till pressens lånefond har under en femårig försöksperiod (budgetåren 1969/70–1973/74) anvisats ett årligt anslag av 25 milj. kr. Lån från pressens lånefond kan beviljas tidningsföretag såväl för investering som för annan åtgärd som bedöms vara nödvändig för att stärka företagets konkurrensförmåga på längre sikt. Projekt som syftar till kostnadsbesparingar genom samverkan mellan tidningsföretag ges företräde. Lånen, som inte utan särskilda skäl får lämnas på mer än 20 år, är räntefria under tre år och amorteringsfria under fem år.

Under budgetåret 1972/73 beviljades lån till åtta tidningsföretag med sammanlagt 5 milj. kr. Totalt har lån beviljats till 32 tidningsföretag med sammanlagt 59,5 milj. kr.

1972 års pressutredning

1972 års pressutredning (Fi 1972:07) tillkallades efter regeringens bemyndigande den 30 juni 1972 med uppgift att utreda pressens förhållanden. I direktiven uttalar departementschefen bl. a.

Utredningen bör göra en allmän bedömning av utvecklingen inom olika massmedier, varvid tekniska, ekonomiska, marknadsmässiga och organisatoriska faktorer bör vägas in i bilden. Även framväxten av nya mediatekniker, såsom kabel-TV, bör beaktas. Huvuduppgiften bör vara samarbets- och rationaliseringsfrågor inom tidningsbranschen samt formerna för statens stöd till pressen. Utredningens förslag bör i första hand avse dagspressen. I anslutning till sin bedömning av utvecklingen på massmediaområdet bör utredningen även ta upp förhållandena för pressorgan, som ges ut av ideella och fackliga organisationer, samt fackpress och populärpress. Beskattningsfrågor bör dock inte ingå i utredningsuppdraget. En allmän förutsättning för utredningens arbete bör vara att nuvarande tryckfrihetspolitik i huvudsak består. Utredningen bör hålla sig underrättad om arbetet inom utredningen (Ju 1970:59) om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedier m. m.

Riksdagen (KU 1972:29 s. 10) har uttalat sig för att utredningen ges möjlighet att, om uppläggningen av arbetet medger detta, med förtur behandla frågor som rör tillämpningen av 17 § stödkungörelsen. Det framgår av sammanhanget att framför allt åsyftas de fall då två tidningar på samma utgivningsort har ett likartat konkurrensläge. Utredningen bör ges denna möjlighet. Jag vill dock understryka angelägenheten av att denna fråga inte tas upp helt isolerat utan att eventuella förslag kan ske mot bakgrund av en samlad bedömning av effekterna av systemet med produktionsbidrag.

Den 1 februari 1974 erhöll pressutredningen i tilläggsdirektiv i uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till lämlig fördelning av ökade produktionsbidrag inom en kostnadsram på 30 milj. kr. Utredningen avlämnade den 7 mars 1974 sitt förslag i ämnet.

Beträffande utredningens arbete i övrigt kan nämnas att utredningen f. n. befinner sig i slutskedet av en undersökningsperiod. Bland de undersökningar som pågår inom utredningen kan först nämnas projektet Pressens funktioner. Detta syftar till att ge underlag för den precisering av samhällets presspolitik som utredningen har i uppgift att göra. Genom olika studier innefattande enkäter med organisationer, företag och journalister samt intervjuer med allmänheten görs ett försök att fastställa den roll som pressen spelar i den politiska processen. En undersökning görs också av det existerande presstödets effekter på dagspressen i dess helhet. Ett urval tidningsföretag studeras ingående och undersökningen bör enligt utredningen kunna ge underlag inte endast för en utvärdering av presstödet utan också för en ekonomisk prognos för olika typer av tidningsföretag. En arbetsgrupp gör vidare en inventering och utvärdering av existerande och tänkbara samarbetsformer i syfte att rationalisera tidningsdriften. Detta arbete, liksom den ekonomiska analysen, beräknas vara avslutat under våren 1974.

Utredningen räknar med att presentera sina förslag i ett sammanhang under våren 1975.

Motionsyrkanden i anslutning till propositionens förslag till fördelning av ett förstärkt presstöd

I motionen 1974:1748 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs "att riksdagen – – – 3. avslår höjningen av det fasta belopp som utgår som bidrag för tidning vilken utkommer en gång i veckan från 200 000 kr. till 300 000 kr. per år".
Motionärerna anför att olikheterna i behandling av veckotidningar av dagspresskaraktär och övriga ökar om de förstnämnda erhåller ett höjt stöd. Enligt motionärerna är det av flera skäl olämpligt att göra så stora skillnader i behandlingen av olika slags veckotidningar.

I motionen 1974:1750 av fru Sundberg m. fl. (m) hemställs "att riksdagen 1. uttalar att produktionsbidrag och samdistributionsrabatt fr. o. m. kalenderåret 1974 skall utgå enligt de i motionen angivna grunderna, 2. till Produktionsbidrag för dagstidningar för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln utöver i proposition 1974:1 bil. 9 s. 96 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 16 000 000 kr., 3. till Samdistributionsrabatt för dagstidningar för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln utöver i propositionen 1974:1 bil. 9. s. 97 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 16 000 000 kronor."

I motionen anförs att de bidrag som nu utgår innebär en stark orättvisa mot många tidningar. Ju större bidrag de bidragsberättigade tidningarna får, desto svårare blir det för övriga tidningar att konkurrera med dessa. Enligt motionärerna förstärks alltså orättvisan i bidragssystemet med den i propositionen föreslagna ordningen. Det höjda presstödet bör därför enligt motionärerna utformas så att höjningen av produktionsbidragen begränsas till ungefär hälften av den i propositionen föreslagna. Förslaget i motionen innebär att det till pappersförbrukningen knutna bidraget räknas upp från 5 000 till 6 750 kr. per ton och år, maximibeloppet för storstadstidning bestäms till 11 milj. kr. per år och för annan tidning till 3,2 milj. kr. per år samt det fasta beloppet för s. k. endagstidning till 250 000 kr. per år. Motionärerna anför vidare att den föreslagna nya minimigränsen för bidrag för tidningar som utkommer minst sex gånger i veckan bör sättas till 400 000 kr. per år. Enligt motionärerna bör vidare samdistributionsrabatten uppräknas med 2 öre per exemplar och sålunda utgå med 5 öre per exemplar. Kostnaden för samdistributionsrabatten kan därmed uppskattas öka med ca 16 milj. kr. om året.

Frågor med anknytning till 17 § stödkungörelsen

Motionerna

I motionen 1974:1748 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs "att riksdagen 1. hos Kungl. Maj:t begär förslag till årets riksdag om sådan ändring av presstödkungörelsen att större rättvisa uppnås i de fall där förstatidningen endast har en obetydligt större total upplaga än andratidningen; 2. uttalar att presstödkungörelsens paragraf 17 bör kunna tillämpas så att stöd kan ges också åt tidning, som på grund av konkurrens från närliggande storstadstidningar är i samma svårigheter

som andratidning".

Motionärerna anför att reglerna för produktionsstöd till pressen på flera punkter är oklara eller orättvisa. Bestämmelserna bör därför snarast ses över. I motionen nämns särskilt två frågor som enligt motionärerna bör behandlas med förtur. Det gäller först bidragsreglerna för det fall där skillnaden i upplaga mellan första- och andratidningen är liten och där de nuvarande bidragsreglerna enligt motionärerna är särskilt orättvisa. Det gäller vidare möjligheterna att bevilja lokala förstatidningar som är utsatta för konkurrens från t. ex. närliggande storstadstidningar produktionsbidrag. Då storstadstidningarna genom ökade produktionsbidrag i vissa fall får sin ekonomi förstärkt kan enligt motionärerna konkurrensläget för de lokala förstatidningarna bli mycket svårt.

I motionen 1974:1749 av herr Lidgard m. fl. (m) hemställs "att riksdagen uttalar att bestämmelserna i 17 § presstödskungörelsen icke kan anses innebära att s. k. ensamtidning skall uteslutas från möjligheten att erhålla produktionsbidrag".

I motionen anförs att presstödsnämndens majoritet inte funnit 17 § presstödkungörelsen tillämplig på tidning som är "ensamtidning" på sin utgivningsort. Enligt motionärerna har dock åtskilliga av dessa tidningar sådana svårigheter att det vore önskvärt och de kunde erhålla produktionsbidrag.

Frågans behandling vid 1972 års riksdag

De i motionerna berörda frågorna har behandlats av riksdagen såväl 1972 som 1973. Vid 1973 års riksdag togs frågan om tillämpningen av 17 § presstödkungörelsen upp i motionen 1973:370 av herr Helén m. fl. (fp). Konstitutionsutskottet avstyrkte motionen i denna del och uttalade med anledning av motionen i sitt av riksdagen godkända betänkande (KU 1973:11):

Vid förra årets riksdagsbehandling ägnades betydande uppmärksamhet åt frågor kring 17 § stödkungörelsen. Mot bakgrund av motionsyrkanden, som bl. a. tog upp de i motionen 1973:370 berörda förhållandena, fann riksdagen det vara påkallat med omedelbar ändring av stödkungörelsen, varigenom presstödsnämnden fick möjlighet att vid tillämpningen av 17 § besluta om att ge reducerade bidrag till förstatidning i den mån förhållandena gav anledning därtill. Vidare uttalade sig riksdagen för att den aviserade pressutredningen borde ges möjlighet att, om upplåggningen av arbetet medgav det, med förtur behandla frågor som rör tillämpningen av 17 §.

Som redan nämnts har den av riksdagen begärda ändringen i stödkungörelsen genomförts. Direktiven för 1972 års pressutredning ger också uttryckligen utredningen den av riksdagen önskade möjligheten till förtursbehandling av frågor som rör tillämpningen av 17 §. Departementschefen understryker emellertid därvid angelägenheten av att frågan inte tas upp helt isolerat utan att eventuella förslag kan ske mot bakgrund av en samlad bedömning av effekterna av systemet med produktionsbidrag.

I en reservation (2 fp, 2 m) anfördes att riksdagen bl. a. bort hemställa "hos Kungl. Maj:t om tilläggsdirektiv till 1972 års pressutredning så att – – – 2. de i motionen angivna problemen för lokala tidningar som

hotas av närliggande storstadstidningar tas upp med förtur, 3. utredningen under 1973 lägger fram förslag till provisorisk ändring av presstödkungörelsen, så att regeringen till årets höstriksdag kan föreslå riksdagen förändring av bidragsreglerna för att uppnå ökad rättvisa i de fall där förstatidningen endast har en obetydligt större total upplaga än andratidningen".

I sin motivering anförde reservanterna bl. a.:

Tyvärr infördes både annonsskatten och de nuvarande reglerna för produktionsbidrag utan någon som helst utredning. Därför har presstödet fått en konstruktion som delvis är orättvis. I vissa fall får en s. k. andratidning 2,5 milj. kr. medan den obetydligt större s. k. förstatidningen inte får någonting alls. Främst i Gävle, Falun och Eskilstuna har sådana fall aktualiserats.

Riksdagsmajoriteten beslöt förra året införa en rätt för presstödsnämnden att i sådana lägen utbetala "reducerade bidrag" på grunder som inte närmare redovisades. Men ännu har inget sådant reducerat bidrag utbetalats. Skulle regeln användas är det uppenbart att den ger stort utrymme för allsköns godtycke.

Därför bör 1972 års pressutredning snabbt föreslå en provisorisk ändring av presstödkungörelsen så att årets höstriksdag kan besluta om mer rättvisa bidragsregler än i dag. Tänkbara konstruktioner nämns i motionen 1973:370.

Pressutredningen bör också med förtur behandla situationen för de s. k. förstatidningar som har att konkurrera med närliggande storstadstidningar, vilka i vissa fall dessutom får produktionsbidrag. I motionen 1973:370 påvisas att de nuvarande reglerna är otillfredsställande.

Produktionsbidrag till tidningar på annat språk än svenska

Motionerna

I motionen 1974:139 av herr Ahlmark (fp) hemställs "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådana preciseringar av reglerna för statligt stöd till dagstidningar att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år".

Motionären anför att presstödsnämnden vid flera tillfällen avslagit ansökningar från tidningen Eesti Päväleht – Estniska Dagbladet – vilken utkommer två gånger i veckan med en upplaga av ca 2 600 exemplar. Enligt motionären är skälen för avslag att tidningen publiceras på annat språk än svenska. I motionen anförs att det är ett elementärt rättskrav att Estniska Dagbladet redan i år erhåller produktionsbidrag på samma villkor som gäller för motsvarande svenskspråkiga tidningar.

I motionen 1974:355 av herr Schött (m) och Björck i Nässjö (m) hemställs "att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna att det i presstödkungörelsen bör anges att det förhållandet att dagstidning utkommer på annat språk än svenska inte utgör hinder för produktionsbidrag".

Motionärerna anför att det vid presstödets tillkomst inte var avsikt att diskriminera tidningar som utkommer på annat språk än svenska. Enligt motionärerna är därför en justering i presstödkungörelsen nödvändig så

att där klart anges att det förhållandet att en tidning utkommer på främmande språk inte utgör hinder för bidrag. Ändringen föreslås genomföras utan avbidan på vad 1972 års pressutredning kan komma att föreslå angående det statliga stödet till pressen.

Frågans behandling vid 1973 års riksdag

Frågan om möjlighet för tidningar som ges ut på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag aktualiserades såväl vid 1972 som 1973 års riksdagar. I sitt betänkande 1973 (KU 1973:11) anförde utskottet i denna fråga:

Utskottet kan för sin del ansluta sig till uppfattningen att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även för tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet framhöll förra året att pressutredningen, mot bakgrund av det stora antalet invandrare i landet och vikten av att tillgodose också deras behov av information m. m., även kunde behöva överväga de särskilda pressfrågor som därvid aktualiseras. Med hänsyn härtill och de för utredningen utfärdade direktiven kan det antas att 1972 års pressutredning som ett led i sitt arbete kommer att ta upp den i motionen 1973:547 aktualiserade frågan.

Utskottet ansåg inte att något särskilt initiativ från riksdagen var erforderligt i denna del och avstyrkte ifrågavarande motionsyrkande.

I en reservation (2 fp, 2 m) föreslogs "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådana preciseringar av reglerna för statligt stöd till dagstidningar att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år". I motiveringen anförde reservanterna:

Presstödsnämnden har nu i ett par år diskriminerat en tidning som betyder mycket för balterna i Sverige. Eesti Päevaleht (Estniska Dagbladet) utkommer *två* gånger i veckan med en TS-kontrollerad upplaga på drygt 2 500 exemplar. I motsats till en rad tidningar som utkommer *en* gång i veckan har den förvägrats produktionsbidrag. Vid en utfrågning inom konstitutionsutskottet i februari 1973 med ordföranden i presstödsnämnden, regeringsrådet Sture Lundell, framgick det att ett av de skäl som anförts inom presstödsnämndens majoritet mot att bevilja Estniska Dagbladet produktionsbidrag är att den inte är skriven på svenska och därför inte kunde betraktas som en allmän nyhetstidning.

Behandlingen av Estniska Dagbladet är en upprörande kulturell diskriminering. Det är anmärkningsvärt att regeringen genom statsrådet Carl Lidbom ställt sig bakom denna hållning; också detta framkom vid utfrågningen med regeringsrådet Lundell. Vid konstitutionsutskottets behandling av motionen 1973:547 av herrar Wirmark och Carlström bekräftades i sak motionens uppgifter angående skälen till avslag på Estniska Dagbladets ansökan om produktionsbidrag. Det är synnerligen beklagligt att utskottets majoritet, trots detta vägrat föreslå riksdagen ett uttalande av innebörden att produktionsbidrag fr. o. m. detta år kan utgå också till tidningar som utkommer på annat språk än svenska.

Denna fråga får betydelse inte enbart för balterna i Sverige. Den kan längre fram påverka möjligheten till bidrag till Ruotsin Suomalainen – organ för Riksförbundet finska föreningar i Sverige. Riksdagen bör se till

att presstödsnämnden inte fortsätter att diskriminera tidningar som utkommer i Sverige utan att vara skrivna på svenska.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Behandlingen av veckotidningar av olika typ

Motionen

I motionen 1974:140 av herrar Ahlmark (fp) och Molin (fp) hemställs "att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tilläggsdirektiv till 1972 års pressutredning så att denna utredning också får till uppgift att lägga fram förslag som begränsar den nuvarande diskrimineringen av vissa veckotidningar".

I motionen anförs att statsmakterna steg för steg börjat särbehandla de veckotidningar som anses utgöra "allmänna nyhetstidningar av dagspresskaraktär". Enligt motionärerna är det från många synpunkter olämpligt att statsmakterna på punkt efter punkt gör skillnad mellan olika slag av veckotidningar. Det blir enligt motionen lätt en godtycklig bedömning av "värdet" av olika slag av veckotidningar. Motionärerna ifrågasätter vidare om den systematiska uppdelningen mellan olika slag av veckotidningar är förenlig med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen.

Frågans behandling vid 1973 års riksdag

Vid 1973 års riksdag togs i motionen 1973:237 upp ett yrkande av motsvarande innebörd som det i motionen 1974:140. Konstitutionsutskottet avstyrkte i sitt betänkande (KU 1973:11) motionen under erinran om att pressutredningens uppdrag även omfattar denna typ av publikationer och att ett bifall till motionen skulle innebära en bindning av utredningens arbete.

I en reservation (2 fp) föreslogs att utskottet bort hemställa "att riksdagen med bifall till motionen 1973:237 hos Kungl. Maj:t anhåller om tilläggsdirektiv till 1972 års pressutredning så att denna utredning också får till uppgift att lägga fram förslag som begränsar den nuvarande diskrimineringen av vissa veckotidningar".

I motiveringen anförde reservanterna:

På åtminstone fem sätt i fråga om stöd och skatt gör man skillnad mellan olika periodiska skrifter som utkommer en gång per vecka. Motionen 1973:237 beskriver läget så här:

"1) Vissa veckotidningar behöver inte betala moms. Andra veckotidningar måste betala moms.

2) Vissa veckotidningar betalar 6 procent i annonsskatt på reklamintäkter över 3 miljoner kronor per år. De kommer i regel inte upp till detta belopp och behöver således inte betala annonsskatt. Andra veckotidningar måste betala 10 procent i annonsskatt. De har ofta reklamintäkter över 3 miljoner kronor per år och drabbas alltså av denna skatt.

3) Vissa veckotidningar har rätt till fördelaktiga lån ur pressens

lånefond. Andra veckotidningar har inte denna rätt.

4) Vissa veckotidningar får produktionsstöd på 200 000 kronor per år. Andra veckotidningar har inte rätt till sådant stöd.

5) Vissa veckotidningar får del av den statliga annonseringen i form av s. k. samhällsinformation. Andra veckotidningar får inte del av sådana annonser."

Motionen 1973:237 visar att det är tveksamt om en sådan systematisk diskriminering respektive privilegiering är förenlig med tryckfrihetsförordningen. Det är också av andra skäl olämpligt att göra så stora skillnader mellan olika slags veckotidningar. Det är beklagligt att 1972 års pressutredning inte fått som en av sina uppgifter att föreslå en mer enhetlig behandling.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Annonsblad och annonstidningar

I motionen 1974:921 av herr Carlström (fp) hemställs "att riksdagen beslutar överlämna motionen till den sittande pressutredningen för beaktande i samband med dess handläggning av hithörande frågor".

Motionären anför att tidningarnas annonsintäkter i hög grad bidrar till kostnadstäckningen samtidigt som abonnentpriserna kan hållas tillbaka, vilket i viss mån medför att folk anser sig ha råd att hålla sig med en eller flera dagstidningar. I motionen framhålls att annonsbladens existens med all sannolikhet innebär att dagstidningarna går miste om vissa annonsintäkter som normalt borde komma tidningarna till del. Enligt motionären kan antagas att beloppet uppgår till ca 20 milj. kr. per år, pengar som normalt borde slussas över till dagstidningarna bl. a. för att ge dessa större möjligheter att hålla abonnentpriset nere.

Utskottet

Den svenska dagspressen har under de senaste årtiondena genomgått en koncentrationsprocess som inneburit att antalet dagstidningar minskat i snabb takt. Under hösten 1970 stod det klart att betydande risker förelåg för att ytterligare ett stort antal tidningar skulle vara tvungna av ekonomiska skäl att upphöra med utgivningen. I det läget beslöts under våren 1971 att ett produktionsstöd skulle införas till de tidningar som generellt sett behövde stöd för att överleva – de s. k. andratidningarna. Redan under våren 1972 föreslog regeringen en väsentlig ökning av det statliga stödet till dagspressen. I samband därmed uttalade departementschefen att en utredning borde tillkallas för att göra en samlad bedömning av pressens förhållanden och av effekten av det statliga presstödet. Riksdagen godkände förslaget till höjda produktionsbidrag m. m. och redovisade samtidigt sin syn på utredningens uppdrag.

1972 års pressutredning tillkallades den 30 juni 1972 för att mot bakgrund av en preciserad målsättning för presspolitiken och ett studium av effekten av det nuvarande stödet förutsättningslöst pröva bl. a. utformningen av det direkta produktionsstödet. Utredningen, som givits

en bred parlamentarisk förankring och innehåller företrädare för tidningsbranschen, har inledningsvis genomfört ett flertal större undersökningar. Bland dessa kan nämnas projektet Pressens funktioner, som syftar till att ge underlag för en precisering av samhällets presspolitik. Genom olika studier innefattande enkäter till organisationer, företag och journalister samt intervjuer med allmänheten görs ett försök att fastställa den roll som pressen spelar i den politiska processen. En undersökning görs också av det existerande presstödets effekter på dagspressen i dess helhet. I denna undersökning ägnas speciell uppmärksamhet åt de fall som man i debatten framhållit såsom missgynnade av nuvarande stödprinciper. Vidare kan nämnas att en arbetsgrupp inom utredningen gör en inventering och utvärdering av olika samarbetsformer i syfte att rationalisera tidningsdriften. Utredningens arbete har framskridit så långt att utredningen f. n. räknar med att redovisa sitt arbete i ett sammanhang under april 1975.

Det kan nu konstateras att de produktionsbidrag som infördes 1971 varit av avgörande betydelse för att bevara den nuvarande strukturen inom dagspressen. Utan detta stöd hade flera tidningar med en sammanlagt mycket stor läsekrets fått läggas ned. Kostnadsläget för tidningsbranschen har emellertid under den senaste tiden försämrats ytterligare. Särskilt har priserna på tidningspapper stigit på ett markant sätt. Kostnadsökningarna har främst drabbat de s. k. andratidningarna. Dessa har under en lång tid varit i en krisartad situation. Deras möjligheter att möta de stora kostnadsökningarna genom besparingar eller ökade intäkter är därför mycket små.

Mot denna bakgrund har Kungl. Maj:t i propositionen 1974:74 föreslagit ännu en väsentlig förstärkning av statens stöd till dagspressen i form av betydande höjningar av produktionsbidragen för s. k. andratidningar. Förslaget innebär att bidragsbeloppen till olika tidningar höjs inom ramen för gällande bidragsprinciper. Det till pappersförbrukningen knutna årliga produktionsbidraget höjs enligt förslaget från 5 000 kr. till 7 500 kr. per ton. Maximibidragen höjs från 8 milj. kr. till 13,5 milj. kr. för storstadstidning och från 2,5 milj. kr. till 3 750 000 kr. för annan tidning. Lägsta utgående bidrag räknas upp från 200 000 kr. till 300 000 kr., vilket också utgör bidrag för tidning som utkommer en gång i veckan. För tidningar som utkommer minst sex dagar i veckan föreslås att bidrag utgår med lägst 600 000 kr. Utgifterna för produktionsbidragen beräknas öka med 30 milj. kr. till ca 97 milj. kr. under nästa budgetår. Ändringarna föreslås tillämpas redan i fråga om produktionsbidrag för kalenderåret 1974. Förslaget har enligt tilläggsdirektiv utarbetats inom 1972 års pressutredning. Utredningen har därvid framhållit att den i sitt fortsatta arbete självfallet kommer att behandla alla aspekter på det nuvarande stödsystemet. Utredningen understryker vidare att det nu framlagda förslaget därför inte får ses som en indikation på vad utredningens överväganden slutligen kan leda fram till.

Med anledning av propositionen har väckts tre följdmotioner: 1974:1748 av herr Helén m. fl. (fp), 1974:1749 av herr Lidgard m. fl. (m) och 1974:1750 av fru Sundberg m. fl. (m). Frågor med anknytning till det

statliga presstödet eller till pressutredningens arbete har även tagits upp i de under den allmänna motionstiden väckta motionerna 1974:139 av herr Ahlmark (fp), 1974:140 av herrar Ahlmark (fp) och Molin (fp), 1974:355 av herrar Schött (m) och Björck i Nässjö (m) samt 1974:921 av herr Carlström (fp).

De i propositionen föreslagna höjningarna av produktionsbidragen tas upp i motionerna 1974:1748 och 1974:1750. I den förstnämnda motionen hemställs att riksdagen skall avslå den föreslagna höjningen av produktionsbidraget till tidning som utkommer en gång i veckan. I motionen 1974:1750 föreslås att det höjda presstödet inom den i propositionen föreslagna kostnadsramen utformas så att höjningen av produktionsbidragen begränsas till ungefär hälften av den av departementschefen föreslagna höjningen. Samtidigt föreslås att samdistributionsrabatten uppräknas med 2 öre per exemplar, vilket skulle innebära en kostnadsökning på ca 16 milj. kr. om året.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det ansträngda ekonomiska läget för främst vissa tidningakategorier kräver en omedelbar förstärkning av det statliga stödet till dagstidningarna. Som pressutredningen anfört saknas emellertid ännu ett underlag för en mer genomgripande översyn av det statliga presstödet. De åtgärder som nu föreslås i propositionen är, som departementschefen framhållit, att betrakta som provisoriska i avvaktan på ett ställningstagande till de förslag som förbereds inom 1972 års pressutredning. Förslaget i propositionen innebär också i allt väsentligt endast justeringar av beloppen i nuvarande stödkungörelse. Med hänsyn till att pressutredningens arbete nu är inne i sitt slutskede och att utredningen planerar att redovisa sitt arbete redan under våren 1975 är det enligt utskottets mening inte lämpligt att f. n. företa några ändringar i principerna för fördelningen av presstödet. Enligt utskottets bedömning är det inte heller ändamålsenligt att tillställa utredningen tilläggsdirektiv eller att i annan ordning pröva de frågor som pressutredningen har under överväganden. Detta gäller särskilt frågorna kring § 17 i presstödskungörelsen.

Beträffande bidragen till veckotidningar av dagspresskaraktär bör framhållas att det fasta beloppet för dessa inte omfattades av de höjningar av produktionsbidragen som genomfördes 1972. Detta belopp har alltså varit oförändrat sedan det statliga presstödet infördes 1971. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen under senare år är det enligt utskottet motiverat med den uppräkning som föreslås i propositionen.

Vad gäller den höjning av samdistributionsrabatten för dagstidningar som föreslås i motionen 1974:1750 delvis som ett alternativ till de i propositionen föreslagna höjningarna av produktionsbidragen vill utskottet erinra om att syftet med detta stöd när det infördes i första hand var att stimulera tidningarna till en effektivitetsfrämjande och kostnadsutjämnande distributionssamverkan. Som framgår av redogörelsen i propositionen 1974:1 bilaga 9 s. 97 deltar för närvarande 152 tidningar i rabattberättigad samdistribution, medan endast 27 tidningar står utanför

systemet. Av dessa senare är 16 endagarstidningar, sju 2- eller 3-dagarstidningar och fyra 5-, 6- eller 7-dagarstidningar. Av de sistnämnda är tre eftermiddagstidningar med i princip enbart lösnummerförsåld upplaga. Enligt utskottets mening är syftet med samdistributionsrabatten sålunda i allt väsentligt uppnått och någon anledning att som föreslås i motionen höja samdistributionsrabatten föreligger för närvarande inte.

Enligt presstödkungörelsens huvudregel är endast andratidningar stödberättigade. Presstödsnämnden kan dock enligt 17 § besluta att bidrag skall utgå för dagstidning som inte är andratidning om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den har samma svårigheter som en andratidning. Enligt en av riksdagen 1972 begärd ändring av stödkungörelsen kan sådant produktionsbidrag bestämmas till lägre belopp än som skall utgå enligt stödkungörelsens allmänna regler. Presstödsnämnden får enligt paragrafen också besluta att bidrag inte skall utgå för andratidning, om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den ej har samma svårigheter som en andratidning.

Frågan om tillämpningen av 17 § i presstödkungörelsen har uppmärksammats av riksdagen årligen sedan 1971. 1972 års riksdag uttalade sig för att pressutredningen borde ges möjlighet att, om uppläggningen av arbetet medgav det, med förtur behandla frågor som rör tillämpningen av 17 §. Direktiven för 1972 års pressutredning ger också utredningen en möjlighet till förtursbehandling av dessa frågor. Departementschefen understryker emellertid angelägenheten av att frågan inte tas upp helt isolerat utan att eventuella förslag kan ske mot bakgrund av en samlad bedömning av effekterna av systemet med produktionsbidrag. Som redovisats i propositionen har pressutredningen under medverkan av ett stort antal vetenskapsmän och företrädare för olika sektorer inom tidningsbranschen låtit genomföra ett mycket ambitiöst undersökningsprogram. Utredningen har därför inte haft underlag för en förtursbehandling av de frågor som gäller tillämpningen av § 17 och utredningen planerar nu som nämnts att presentera sitt förslag i ett sammanhang i april nästa år.

I motionerna 1974:1748 och 1974:1749 behandlas två frågor med anknytning till 17 § i stödkungörelsen. I den förstnämnda motionen föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära en sådan ändring av presstödkungörelsen att större rättvisa uppnås i de fall där förstatidningen endast har en obetydligt större upplaga än andratidningen. Vidare tas i båda motionerna upp möjligheterna för presstödsnämnden att bevilja produktionsbidrag till s. k. ensamtidningar som är utsatta för konkurrens från t. ex. storstadstidningar. I motionerna anförs att presstödsnämndens majoritet inte funnit 17 § presstödkungörelsen tillämplig på tidning som är "ensamtidning" på sin utgivningsort. Enligt motionärerna har dock åtskilliga av dessa tidningar sådana svårigheter att det vore önskvärt om de kunde erhålla produktionsbidrag. I motionen 1974:1748 anförs vidare att de lokala förstatidningarnas konkurrenssituation kan bli än svårare när vissa storstadstidningar genom ökade

produktionsbidrag får sin ekonomi stärkt.

Vad först gäller s. k. ensamtidningar, vilka är utsatta för svår konkurrens från tidningar som ges ut på andra orter, bör framhållas att dessa tidningars svårigheter inte enbart skapas av konkurrens från storstadspressen. Även konkurrensen från de större landsortstidningarna med vidsträckta spridningsområden skapar svårigheter för vissa av dessa lokala ensamtidningar. Deras ekonomi torde också, som framhålls i motionen 1974:921, i många fall påverkas av förekomsten av s. k. annonsblad vilka kostnadsfritt distribueras till hushållen. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att sådana lokala ensamtidningar som här avses får möjligheter att fortleva. Det ankommer på presstödsnämnden att i avvaktan på pressutredningens förslag pröva aktuella fall enligt de grunder som angetts i presstödkungörelsen § 17. Det hade varit önskvärt om det visat sig möjligt för pressutredningen att förtursbehandla frågan om tillämpningen av § 17. Enligt vad utskottet erfarit innefattar dock pressutredningens övergripande prövning av olika former för det statliga presstödet även de lokala ensamtidningarnas arbetsvillkor. Åt en expert har uppdragits att särskilt studera ett antal tidningsföretag av olika typ för att möjliggöra en utvärdering av presstödet och en ekonomisk prognos för olika typer av tidningsföretag.

Beträffande presstödsnämndens möjligheter att bevilja reducerade produktionsbidrag till förstatidningar i de fall skillnaden i upplaga mellan första- och andratidningarna är obetydlig kan nämnas att sådana bidrag har beviljats för såväl 1972 som 1973. Enligt den i propositionen föreslagna förstärkningen av presstödet har förutsatts en höjning även av bidragen till de förstatidningar som erhållit sådant för 1973.

Vid beräkningen av anslaget till presstödjande ändamål i propositionerna 1974:1 och 1974:74 har inte förutsatts att produktionsbidrag i allmänhet skall utgå till de s. k. ensamtidningarna. I detta sammanhang vill utskottet, vad gäller tillämpningen av § 17, erinra om den nämnda möjligheten för presstödsnämnden att bevilja bidrag även till dagstidning som inte är andratidning om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att den har samma svårigheter som en andratidning. Vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår har departementschefen också räknat med en viss marginal för de eventuellt ytterligare tidningar som under år 1974 kan komma att anses berättigade till bidrag.

Motionerna 1974:139 och 1974:355 tar upp en annan fråga som också var aktuell såväl vid 1972 som 1973 års riksdagar. I motionerna hemställs att riksdagen skall begära en sådan precisering av reglerna i presstödkungörelsen att det av denna framgår att produktionsbidrag kan utgå även till dagstidningar som publiceras på annat språk än svenska.

Vid riksdagsbehandlingen av denna fråga 1973 anslöt sig utskottet för sin del till uppfattningen att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även till tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet framhöll vidare att

det mot bakgrund av det stora antalet invandrare i landet och vikten av att tillgodose också deras informationsbehov kunde förutsättas att pressutredningen som ett led i sitt arbete skulle ta upp också denna fråga. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Utskottet har erfarit att även invandrarutredningen i sitt arbete uppmärksammat den i motionerna berörda frågan. Med hänsyn till arbetet i de nämnda utredningarna bör riksdagen inte ta något initiativ av det slag som åsyftas i motionerna 1974:139 och 1974:355.

I motionerna 1974:140 och 1974:921 behandlas två frågor med anknytning till pressutredningens arbete. I den förstnämnda motionen krävs att pressutredningen i tilläggsdirektiv ges i uppdrag att lägga fram förslag som "begränsar den nuvarande diskrimineringen av vissa veckotidningar". I motionen 1974:921 uppmärksammas de problem som de alltflera s. k. annnonsbladen skapar för dagstidningarna. Motionären anför att tidningarnas annonsintäkter i hög grad bidrar till kostnadstäckningen samtidigt som abonnentpriserna kan hållas tillbaka vilket underlättar för medborgarna att hålla sig med en eller flera dagstidningar. Enligt motionären medför annonsbladens existens sannolikt att dagstidningarna går miste om betydande annonsintäkter. I motionen begärs att pressutredningen skall ges i uppdrag att i sitt arbete beakta dessa frågor.

De frågor som berörs i motionerna 1974:140 och 1974:921 omfattas av pressutredningens uppdrag. Beträffande det allt större antalet annonsblad av olika slag vill utskottet framhålla att de i motionen berörda förhållandena är av väsentlig betydelse och väl värda att övervägas. Utskottet har erfarit att pressutrednningen i en särskild undersökning uppmärksammat utvecklingen på detta område. Syftet med motionen 1974:921 är alltså redan tillgodosett. Som redan anförts är det med hänsyn till att pressutredningens arbete befinner sig i ett slutskede enligt utskottets mening inte ändamålsenligt att som föreslås i motionen 1974:140 tillställa utredningen tilläggsdirektiv.

De i statsverkspropositionen föreslagna anslagen till produktionsbidrag för dagstidningar, samdistributionsrabatt för dagstidningar samt pressens lånefond har inte föranlett några motionsyrkanden.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionerna 1974:1 och 1974:74, den förstnämnda såvitt nu är i fråga, avstyrker motionerna 1974:139, 1974:140, 1974:355, 1974:1748, 1974:1749 samt 1974:1750. Utskottet föreslår vidare att motionen 1974:921 skall anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. avslår motionerna
   a) 1974:139
   b) 1974:140
   c) 1974:355
   d) 1974:1748 såvitt gäller hemställan punkterna 1 och 2
   e) 1974:1749,

2. förklarar motionen 1974:921 besvarad med vad utskottet anfört,
3. a) med bifall till propositionen 1974:74 hemställan punkten 1 och med avslag på motionerna 1974:1748 hemställan punkten 3 och 1974:1750 hemställan punkten 1 godkänner de i propositionen föreslagna ändringarna *i grunderna för produktionsbidrag till dagstidningar;*

   b) med bifall till propositionerna 1974:1 såvitt nu är i fråga (bilaga 9 p. E 7) och 1974:74 hemställan punkten 2 och med avslag på motionen 1974:1750 hemställan punkten 2 till *produktionsbidrag till dagstidningar,* för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 97 000 000 kr.,

   c) med bifall till propositionen 1974:1 såvitt nu är i fråga (bilaga 9 p. E 8) och med avslag på motionen 1974:1750 hemställan punkten 3 till *Samdistributionsrabatt för dagstidningar* för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 24 000 000 kr.,
4. till *Pressens lånefond* för budgetåret 1974/75 under fonden för låneunderstöd anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 26 april 1974

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (c), fru Thunvall (s), herrar Werner i Malmö (m), Mossberg* (s), Pettersson i Örebro (c), Karlsson i Malung (s), Björck i Nässjö (m), Svensson i Eskilstuna (s), Jonnergård (c), Måbrink (vpk), Olsson i Edane (s), Molin* (fp), Johansson i Malmö (s) och Nordin (c).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar Werner i Malmö (m), Björck i Nässjö (m) och Molin (fp), vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14–15 som börjar med orden "Utskottet framhöll vidare" och slutar med orden "1974:139 och 1974:355" bort ha följande lydelse:

Presstödsnämndens majoritet har emellertid inte heller under 1973 ansett sig med stöd av presstödkungörelsen kunna bevilja bidrag till den på estniska språket utgivna Eesti Päevaleht – trots att tidningen uppfyller alla i presstödkungörelsen angivna villkor beträffande bl. a. upplagans storlek och annonsandel för att erhålla produktionsbidrag. En minoritet i

nämnden har dock, liksom riksdagen förra året, ansett att det förhållandet att en tidning utges på annat språk än svenska inte bör vara hinder för produktionsbidrag om tidningen i övrigt uppfyller villkoren härför.

Det var vid presstödets tillkomst ingalunda avsikten att tidningar som utkommer på annat språk än svenska av detta skäl skulle uteslutas från möjligheten att erhålla produktionsbidrag. Utskottet anser därför att en justering i presstödkungörelsen är nödvändig så att där klart anges att en tidning som utkommer på främmande språk skall kunna erhålla produktionsbidrag. En sådan ändring är så angelägen att den bör komma till stånd omedelbart och utan att avvakta vad 1972 års pressutredning kan komma att föreslå generellt beträffande det statliga stödet till pressen.

dels att i utskottets hemställan punkten 1 c bort utgå och punkten 1 a ha följande lydelse:

att riksdagen

1. a) med bifall till motionerna 1974:139 och 1974:355 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om ändringar i presstödkungörelsen ang. möjligheter för dagstidning som utkommer på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag,

2. av herrar Werner i Malmö (m) och Björck i Nässjö (m) vilka anfört:

En vital och rikhaltig press är av central betydelse för en fri opinionsbildning och informationsspridning i en demokratisk stat. En utveckling som innebär en fortlöpande koncentration av denna opinionsbildnings- och informationsverksamhet till ett allt mindre antal tidningar måste därför ses med oro. Inte minst för den kommunala demokratin har en livskraftig lokal press stor betydelse. Åtgärder som förbättrar pressens arbetsvillkor såväl ekonomiskt som i andra avseenden medverkar därför till att vitalisera demokratin. Samhälleligt stöd till pressen är enligt vår mening både önskvärt och nödvändigt.

På utformningen av samhällets stöd till pressen måste, som framhålls i motionen 1974:1750, tre grundläggande krav ställas:

1. Stödet måste vara generellt.
2. Stödet får inte vara diskriminerande så att det i främsta rummet är förmånligt för visst partis eller vissa partiers tidningar.
3. Stödet får inte vara konkurrenssnedvridande.

Det nuvarande presstödet infördes 1971 utan ordentlig utredning. Stödet har därför fått en konstruktion som i många avseenden är orättvis och strider mot de ovan angivna kraven. Vid riksdagsbehandlingen 1971 krävdes därför från moderata samlingspartiet att ett nytt förslag till presstöd skulle utarbetas i samarbete med pressens organisationer.

Sedan presstödet införts 1971 utgick produktionsbidrag med 33 milj. kr./år. 1972 ökades produktionsbidragen till sammanlagt ca 67 milj. kr./år och nu föreslås i propositionen 1974:74 att ytterligare 30 milj. kr. – sammanlagt 97 milj. kr. – skall anvisas till produktionsbidrag till dagspressen.

De påtalade bristerna i grunderna för presstödets fördelning får naturligtvis allt allvarligare konsekvenser när allt större belopp distribueras på denna väg.

Tidningar som hittills – kanske endast efter mycket stora ansträngningar -- kunnat stå på egna ben kommer i ett allt svårare konkurrensläge i förhållande till vissa andra tidningar, som får bidrag. Ju större bidrag de bidragsberättigade tidningarna får, desto svårare blir det för övriga tidningar att konkurrera med dessa. Orättvisan förstärks alltså med ökande bidrag. Påståenden om att vi håller på att få ett "tidningsfrälse" här i landet kan inte utan vidare avvisas. Presstödet blir också med ökande bidrag allt mer diskriminerande då de i första hand går till tidningar som företräder socialdemokratisk eller centerpartistisk politik.

Vi kan med hänsyn till det anförda inte tillstyrka att, som departementschefen föreslår, en ökning av presstödet på hela 30 milj. kr./år fördelas enligt de principer som gällt hittills. Även i avvaktan på att 1972 års pressutredning skall redovisa sitt arbete är det enligt vår mening nödvändigt att så långt möjligt reducera de mest uppenbara orättvisorna i den nuvarande konstruktionen av presstödet.

I motionen 1974:1750 föreslås en fördelning av tillskottet på 30 milj. kr. för presstödjande ändamål som på ett bättre sätt än propositionens förslag tillgodoser de krav som vi anser måste ställas på presstödet. Enligt vår mening bör riksdagen därför besluta i enlighet med motionens förslag dock med beaktande av den ändring som föranleds av yrkandet i motionen 1974:1748 hemställan punkten 3.

Med hänvisning till det ovan anförda anser vi att utskottets hemställan under punkten 3 bort haft nedanstående lydelse:

att riksdagen

3. a) med anledning av motionerna 1974:1750, hemställan punkten 1, och 1974:1748, hemställan punkten 3, och med avslag på propositionen 1974:74 hemställan punkten 1 godkänner de i motionen 1974:1750 föreslagna ändringarna, i grunderna för produktionsbidrag till dagstidningar och samdistributionsrabatt med den ändring som föranleds av yrkandet i motionen 1974:1748 hemställan punkten 3,

b) med bifall till propositionen 1974:1, såvitt nu är i fråga (bilaga 9 p. E 7), och motionen 1974:1750 hemställan punkten 2, samt med anledning av propositionen 1974:74 hemställan punkten 2, till *produktionsbidrag till dagstidningar* för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 81 000 000 kr.,

c) med anledning av propositionen 1974:1, såvitt nu är i fråga (bilaga 9. p. E 8), och motionen 1974:1750 hemställan punkten 3, till *samdistributionsrabatt för dagstidningar* för budgetåret 1974/75 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,

3. av herr Molin (fp) vilken anfört:

Folkpartiet har i motioner alltsedan 1971 framhållit det otillfredsställande i att statsmakterna privilegierar vissa veckotidningar och diskriminerar andra. I folkpartiets nya partiprogram som antogs i november 1972 sägs bl. a.

Ekonomisk diskriminering av veckopressen bör motverkas. Steg för steg bör villkoren för tryckta publikationer förbättras och göras mer likartade.

Som framgår av motionen 1974:140 görs för närvarande på åtminstone fem olika sätt skillnad i fråga om stöd och skatt beträffande periodiska skrifter som utkommer en gång per vecka.

1) Vissa veckotidningar behöver inte betala moms. Andra veckotidningar måste betala moms.

2) Vissa veckotidningar betalar 6 procent i annonsskatt på reklamintäkter över 3 milj. kr. per år. De kommer i regel inte upp till detta belopp och behöver således inte betala annonsskatt. Andra veckotidningar måste betala 10 procent i annonsskatt. De har ofta reklamintäkter över 3 milj. kr. per år och drabbas alltså av denna skatt.

3) Vissa veckotidningar har rätt till fördelaktiga lån ur pressens lånefond. Andra veckotidningar har inte denna rätt.

4) Vissa veckotidningar får produktionsstöd på 200 000 kr. per år. Andra veckotidningar har inte rätt till sådant stöd.

5) Vissa veckotidningar får del av den statliga annonseringen i form av s. k. samhällsinformation. Andra veckotidningar får inte del av sådana annonser.

Det är från många synpunkter olämpligt att statsmakterna sålunda på punkt efter punkt gör skillnad mellan olika slag av veckotidningar. Detta kan lätt leda till en godtycklig bedömning av "värdet" av olika slag av veckotidningar. Det är vidare, som framhålls i motionen, tveksamt om den systematiska uppdelningen mellan olika slag av veckotidningar är förenlig med bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen.

Dessa omotiverade skillnader mellan olika slag av veckotidningar förstärks om de s. k. veckotidningarna av dagspresskaraktär, såsom föreslås i propositionen 1974:74, får ett ytterligare höjt stöd. Propositionens förslag i denna del bör därför avslås.

Jag anser med hänsyn till det anförda att utskottets hemställan *dels* under punkten 1 b bort ha följande lydelse

att riksdagen

– – –

1. b) Med bifall till motionen 1974:140 hos Kungl. Maj:t anhåller om tilläggsdirektiv till 1972 års pressutredning så att denna utredning får till uppgift att lägga fram förslag som begränsar den nuvarande diskrimineringen av vissa veckotidningar,

dels under punkten 3 a. bort ha följande lydelse
att riksdagen

– – –

3. a) Med bifall till motionen 1974:1748 hemställan punkten 3 och med anledning av propositionen 1974:74 hemställan punkten 1 och med avslag på motionen 1974:1750 hemställan punkten 1 godkänner de i propositionen föreslagna ändringarna i grunderna för *produktionsbidrag till dagstidningar* med den i motionen 1974:1748 hemställan punkten 3 föreslagna ändringen,

GOTAB 74 7524 S Stockholm 1974